

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ความมีอยู่ของชุมชนสังฆะ : กรณีศึกษา สวนโมกขพลาราม ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนสังฆะ แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชุมชนและการพัฒนาสังคมแนวพุทธนำมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน แล้วนำข้อมูลมาประมวลวิเคราะห์ร่วมกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งพุทธกาล เพื่อบรรยายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ เพื่อศึกษาถึงแนวคิด คุณลักษณะ องค์ประกอบและรูปแบบความมีอยู่ของชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนาและในสวนโมกขพลาราม และเพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลารามที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาสังคม

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผลการศึกษาเรื่อง ความมีอยู่ของชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลาราม ผู้ศึกษาสามารถสรุปออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. แนวคิด คุณลักษณะ องค์ประกอบและรูปแบบความมีอยู่ของชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนา

ผลจากการศึกษาแนวคิดของชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนา พบว่า แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนสังฆะมีปรากฏชัดเจน เมื่อครั้งการชุมนุมของพระอริยสงฆ์ในวันเพ็ญเดือน 3 (วันมาฆบูชา) พระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศหลักคำสอนที่เรียกว่า “โอวาทปาติโมกข์” อันประกอบด้วยหลักของการทำความดี ไม่กระทำความชั่ว และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งถือว่าเป็นหลักการวิธีการและอุดมการณ์ของชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนา จากการแสดงโอวาทปาติโมกข์ของพระพุทธองค์ในครั้งนั้น แสดงให้เห็นถึงรูปแบบแนวความคิดของชุมชนสังฆะได้อย่างชัดเจน และพระพุทธองค์ได้ทรงมอบให้สมาชิกของสังฆะ ได้ช่วยกันประกาศแนวคิดเรื่องชุมชนสังฆะนั้นให้แพร่หลายออกไป โดยให้พระสาวกนำโอวาทปาติโมกข์นั้นไปปฏิบัติและเผยแผ่ให้แก่มหาชน อันเป็นการขยายเครือข่ายของอุดมการณ์ของสังฆะให้กว้างขวางต่อไป

คุณลักษณะของชุมชนสังฆะในทางพระพุทธศาสนา เป็นรูปแบบสังคมทางเลือกใหม่ที่ทำให้ทุกคนในสังคมมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันภายใต้ศีลและทฤษฎีในพระธรรมวินัย หรือเรียกว่า สีสสามัญญตา ความเป็นผู้ที่มีศีลเสมอกัน และทฤษฎีสามัญญตา ความเป็นผู้ที่มีความเห็นเสมอกัน ทุกคนเมื่อเข้ามาสู่ชุมชนสังฆะแล้ว เป็นผู้มีความเสมอภาคกันหมดในการประพฤติปฏิบัติภายใต้กรอบของหลักพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ จะส่งผลให้ชุมชนสังฆะเป็นชุมชนที่มีความสามัคคีพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ลักษณะวิถีชีวิตของชุมชนสังฆะ เป็นวิถีชีวิตที่มีความมกน้อยสันโดษ ดำรงชีพอยู่ด้วยปัจจัย 4 ได้แก่ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช มีความยินดีพอใจในสิ่งที่มีอยู่หรือที่หามาได้ ทั้งนี้ เพื่อสมาชิกในชุมชนสังฆะเองจะไม่ปล่อยใจให้กระวนกระวายเพราะอำนาจของกิเลสตัณหา สามารถตัดความกังวลและได้มีเวลาที่จะประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อให้ได้บรรลุถึงพระนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ซึ่งการจะเข้าถึงสภาวะธรรมที่เรียกว่าพระนิพพานนั้นได้ พระพุทธองค์ตรัสเป็นหลักการวิธีการและอุดมการณ์ หรือที่เรียกกันว่า “โอวาทปาฏิโมกข์” อันเป็นหลักคำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. อุดมการณ์หรือจุดหมายหมายของพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน อันหมายถึงความดับแห่งทุกข์ทั้งมวล ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา

2. หลักการของพระพุทธศาสนา คือ ต้องมีความอดทนในการฝึกตนเอง เพื่อบรรลุจุดหมาย ต้องประกอบด้วยไม่ทำความชั่วโดยประการทั้งปวง การทำความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ และการชำระจิตใจให้สะอาด บริสุทธิ์

3. วิธีการที่จะบรรลุจุดหมาย คือ ต้องฝึกอบรมตนแบบต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดมรรคสามัคคี หรือให้มี ศีล สมาธิ และปัญญา โดยอาศัยวิธีการ คือ การไม่ว่าร้ายผู้อื่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น การสำรวมในปาติโมกข์ การรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร การอยู่ในสถานที่ที่สงัด และการบำเพ็ญภาวนาทางจิตอยู่เสมอ

องค์ประกอบของชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่า ชุมชนสังฆะมีองค์ประกอบ คือ

1. ศาสนบุคคล คือ สมาชิกที่มีคุณสมบัติครบถ้วนบริบูรณ์ ผ่านการพิจารณาจากคณะสงฆ์แล้ว เข้ามาสู่ชุมชนสังฆะโดยผ่านพิธีการบรรพชาอุปสมบท ถือได้ว่าเป็นศาสนบุคคล ต้องศึกษาและปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา ซึ่งลักษณะของศาสนบุคคลมี 2 ประเภท 1) พระอริยสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่เป็นพระอริยะ ได้บรรลุมรรคผลระดับใดระดับหนึ่ง มี 4 ประเภท คือ พระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ 2) สมมติสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์อีกจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถละกิเลสขั้นใดได้ ต้องพยายามศึกษาประพฤติ

ปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลส กล่าวคือ พระสงฆ์ที่ได้รับรองสถานภาพจากมติอันเป็นเอกฉันท์ของสงฆ์ตั้งแต่ 5 รูปขึ้นไป เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาด้วยวิธีอุทตฺตกกรรมวาจา เพื่อศึกษาประพฤติปฏิบัติธรรม และเพื่อเป็นศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

2. หลักพระธรรมวินัย เป็นหลักคำสั่งสอนทั้งหมดในพระพุทธศาสนาจะประกอบด้วย พระธรรมและพระวินัย หลักพระธรรม เป็นคำสอนแสดงหลักความจริงและแนะนำความประพฤติปฏิบัติมีไว้เป็นเครื่องควบคุมใจ ส่วนพระวินัย อันเป็นบทบัญญัติที่ได้กำหนดระเบียบความ เป็นอยู่และกำกับความประพฤติ มีไว้เป็นเครื่องควบคุมกายและวาจา ลักษณะของพระธรรมวินัย ถือได้ว่า เป็นทั้งข้อประพฤติปฏิบัติและเป็นทั้งข้อห้ามของชุมชน สมาชิกในชุมชนสังฆะจะต้องถือ ประพฤติปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

3. สังฆกรรมอันเป็นระเบียบปฏิบัติในหมู่ชุมชนสังฆะ “สังฆกรรม” เป็นกิจที่คณะ สงฆ์พึงกระทำ หมายถึง กิจกรรมทางพระวินัยที่ภิกษุจำนวน 4 รูปขึ้นไป ถือว่าเป็นสงฆ์จะพึงทำ ร่วมกัน เป็นสังฆสามัคคี สงฆ์จะต้องทำโดยพร้อมเพรียงกัน รูปแบบของสังฆกรรม มี 4 ประเภท คือ 1) อปโลกนกกกรรม คือ การกล่าวในที่ประชุมสงฆ์เพื่อแจ้งให้สงฆ์ทราบ หรือเพื่อแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สงฆ์กำลังพิจารณา เรื่องที่แจ้งเป็นเรื่องทั่วไปไม่สำคัญนัก เช่น แจ้งการลง พรหมทัณฑ์แก่ภิกษุ 2) อุตติกรรม เป็นการประกาศให้สงฆ์ทราบเช่นเดียวกับอปโลกนกกกรรม แต่มีข้อกำหนดว่า พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ประกาศให้สงฆ์ทราบต้องเป็นผู้ฉลาด มีความสามารถทำ หน้าที่ในการดำเนินการประชุมได้ มีการตั้งญาติ เช่น อุโบสถและปวารณา 3) อุตติหุตติกรรม เป็นการประชุมที่ต้องขอมติสงฆ์ โดยอุตติหุตติกรรมต้องมีการสวดอุตติเป็นทีสองหรือกรรมวาจา ครบ 2 เพื่อกระทำสังฆกรรมบางอย่างที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ กิจการของสงฆ์ การสมมติสีมา การสังคายนาและการมอบให้ผ้ากฐิน เป็นต้น 4) อุตติจตุตถ กรรม เป็นสังฆกรรมที่ต้องขอมติสงฆ์ โดยต้องมีการทำด้วยตั้งญาติแล้วสวดอนุสาวนา 3 ครั้ง เพื่อสงฆ์ในที่ชุมนุมนั้นจะได้มีเวลาพิจารณาว่าจะอนุมติหรือไม่อนุมติ ส่วนมากจะใช้ในเรื่องที่มี ความสำคัญมาก ๆ เช่น อุปสมบท ให้ปริวาส ให้มานัต

4. บทบาทหน้าที่ของชุมชนสังฆะ โดยสรุปบทบาทหน้าที่ของชุมชนสังฆะในพุทธ ศาสนา มี 2 บทบาทที่สำคัญ คือ 1) บทบาทหลักหรือบทบาทโดยตรงของพระภิกษุสงฆ์ เป็น หน้าที่และความผูกพันโดยหลักธรรมเดิมตามพระธรรมวินัย คือ การศึกษาและปฏิบัติตาม บทบัญญัติต่าง ๆ ในพระธรรมวินัยของสงฆ์ ซึ่งบทบัญญัติอันเป็นระเบียบประพฤติปฏิบัติของ สงฆ์ เรียกว่า สังฆกรรม 2) บทบาทรองหรือบทบาทหน้าที่และความผูกพันทางสังคม ซึ่ง พระสงฆ์ถูกกำหนดให้ต้องฝากชีวิตความเป็นอยู่กับผู้อื่นด้วยการอาศัยปัจจัย 4 ในการเลี้ยงชีพ จึงเป็นข้อที่พระสงฆ์ต้องผูกพันอยู่กับสังคมโดยตรง ดังนั้น พระสงฆ์นอกจากจะศึกษาและปฏิบัติ

ตามหลักศาสนาแล้ว ยังต้องนำหลักธรรมคำสอนที่ได้ศึกษาและปฏิบัตินั้นมาเผยแผ่ให้แก่มหาชนด้วย ทั้งนี้ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากทุกข์ เพราะฉะนั้น ด้านการเผยแผ่จึงเป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญของสมาชิกในชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนา

2. คุณลักษณะ องค์ประกอบและรูปแบบความมีอยู่ของชุมชนสังฆะในสวนโมกข พุทธาราม

2.1 ประวัติความเป็นมาและ พัฒนาการสวนโมกขพุทธาราม

พัฒนาการของสวนโมกขพุทธาราม เมื่อมองในมิติของช่วงเวลา การเกิดขึ้นของสวนโมกขพุทธารามนั้น สามารถมองในระดับการก่อตัว การดำรงอยู่ และบทบาทในอนาคต

ระยะการก่อตัวของสวนโมกขพุทธาราม เริ่มมีขึ้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2475 โดยการนำของพระมหาเจี๊ยม อินฺทปญฺโญ ร่วมกับคณะธรรมทานได้ช่วยกันบูรณะวัดร้างชื่อว่า “ตระพังจิก” ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 60 ไร่ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สวนโมกขพุทธาราม” หมายถึง สวนป่าอันเป็นกำลังแห่งความหลุดพ้นจากทุกข์ ให้เป็นสถานที่ศึกษาและปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ โดยหลักการศึกษabeื้องต้น คือ ให้ฝึกฝนสังเกตและเรียนรู้จากธรรมชาติ ดังนั้น ในการสร้างสวนโมกขพุทธาราม จึงจัดให้สิ่งแวดล้อมและวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์อย่างเรียบง่าย และให้ใกล้ชิดกับธรรมชาติมากที่สุด ให้คล้ายคลึงกับความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ในครั้งพุทธกาล ในด้านการศึกษาได้จัดให้มีทั้งด้านปริยัติศึกษาและปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทดลองปฏิบัติให้เห็นจริงตามที่ได้ศึกษามา ตลอดระยะเวลา 10 ปีแรกของการก่อตั้งสวนโมกขพุทธาราม (สวนโมกข์พุมเรียง) ได้ถือว่า เป็นการปรากฏตัวของความเป็นชุมชนสงฆ์ที่เป็นการปฏิวัติวงการคณะสงฆ์ไทย โดยการนำของท่านพุทธทาสที่พยายามศึกษาค้นคว้าและนำมาทดลองปฏิบัติตามคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา และเป็นการศึกษาค้นคว้าทดลองอย่างวิทยาศาสตร์ จนกลายออกมาในรูปของหนังสือเรื่อง “ตามรอยพระอรหันต์”

ภายหลังจากสวนโมกขพุทธารามเกิดขึ้นได้ไม่นานก็มีพระภิกษุสามเณรและผู้สนใจในธรรมเดินทางมาเยี่ยมสวนโมกขพุทธารามมากขึ้น ทำให้สวนโมกขพุทธารามที่พุมเรียงคับลงไป จึงได้ขยับขยายหาที่สร้างสวนโมกข์แห่งใหม่ จนได้มาพบพื้นที่ป่าไม้อันน่าน่ารื่นดี มีภูเขาและมีธารน้ำไหลผ่าน ซึ่งก็คือ สวนโมกขพุทธารามในปัจจุบัน มีชื่อที่เป็นทางราชการว่า “วัดธารน้ำไหล” ตั้งอยู่เลขที่ 68 หมู่ 6 ถนนเพชรเกษม ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่บนพื้นที่ 310 ไร่ มีเขาพุทธทองเป็นศูนย์ ล้อมรอบด้วยเขานางเอ เขาโพธิ์และเขตปาสงวนแห่งชาติ

สวนโมกขพุทธาราม (วัดธารน้ำไหล) เริ่มมีการก่อสร้าง เมื่อปี พ.ศ.2486 ถือว่าเป็นช่วงเริ่มต้นใหม่และได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยพระสงฆ์ร่วมกับชาวบ้านได้ช่วยกัน

ปลูกสร้างเสนาสนะใหม่ ๆ เกิดขึ้น แต่ยังคงความเรียบง่ายใกล้ชิดกับธรรมชาติและให้คล้ายคลึงกับความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ในครั้งพุทธกาลมากที่สุด

สิ่งก่อสร้างและสื่ออุปกรณ์สอนธรรมในสวนโมกขพลารามที่สำคัญ ได้แก่ ลานหินโค้ง ลานดินทรายกลางแจ้งเอนกประสงค์ภายใต้ร่มของต้นไม้ ศาลาธรรมโฆษณ์ อาคารเก็บรวบรวมผลงานนวัตกรรมของท่านพุทธทาส โรงมหรสพทางวิญญูณ สถานที่ให้นันทนาการด้านความรู้และด้านศึกษาจิตใจ โบสถ์เขาพุทธทอง เป็นส่วนที่สูงที่สุดของวัดใช้เป็นสถานที่ประกอบสังฆกรรมแบบพุทธกาล โครงกระดูกที่โรงธรรม เพื่อการศึกษากฎแห่งไตรลักษณ์ โรงปั้นภาพสถานที่อบรมศีลธรรมแก่เด็กและผู้ลุ่มหลงอบายมุข ธารน้ำไหล ตัวอย่างอันตรายจากการทำลายป่าต้นน้ำ รูปปั้นโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร สัญลักษณ์ของสุทธิ ปัญญา เมตตาและขันติ สระนาฬิกา อุปมาธรรมแห่งพระนิพพาน กฎกรรมฐาน สถานที่พักสำหรับหมู่สงฆ์ผู้ต้องการจะบำเพ็ญเพียรทางจิตใจ ห้องสมุดโมกขพลบรรณาลัย สำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าธรรมะผ่านหนังสือ เทป สื่ออื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งก่อสร้างในสวนโมกขพลารามทุกอย่างล้วนได้ปลูกสร้างโดยมีระเบียบเพื่อประโยชน์ในทางวิปัสสนาธุระและความงาม ดังนั้น สวนโมกขพลาราม จึงเป็นสถานที่น่านั่งรื่นและงามตาจิตใจแก่ผู้หวังความสงบทางธรรมชาติ

การดำรงอยู่ของสวนโมกขพลาราม ในท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย สวนโมกขพลารามก็พยายามปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ แต่บทบาทหน้าที่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสวนโมกขพลาราม ยังคงได้สืบสานส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไป โดยตลอดระยะเวลาที่มีการจัดตั้งสวนโมกขพลารามและตลอดชีวิตของท่านพุทธทาส ได้ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจในการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก ศึกษาธรรมะชั้นลึกและได้นำพระธรรมคำสอนมาประยุกต์อธิบายเพื่อชี้ทางออกให้แก่ชีวิตและสังคม ซึ่งท่านพุทธทาสพยายามทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้สังคมมนุษย์มีพรหมแดนแห่งศาสนา โดยการศึกษาคัมภีร์ของศาสนาอื่น ๆ จนเข้าใจ สามารถถ่ายทอดความรู้และปรับใจให้แต่ละศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้ ตามปณิธานที่ว่า ให้พุทธศาสนิกชนหรือศาสนิกแห่งศาสนาใดก็ตาม เข้าถึงความหมายอันลึกซึ้งที่สุดแห่งศาสนาของตน และให้ทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาในขณะเดียวกัน

แม้สวนโมกขพลารามจะก้าวอย่างเข้าสู่ปีที่ 75 แห่งการก่อตั้ง (2475-2550) แต่ปณิธานแห่งการทำงานเพื่อรับใช้พระศาสนาและเพื่อนมนุษย์ ก็ยังไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตกิจวัตรของคณะสงฆ์ยังคงดำเนินไปดังเช่นที่เคยเป็นมาในอดีต ในส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เคยดำเนินมา ก็ยังคงดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นงานที่โรงหนัง โรงปั้น และการจัดบรรยายธรรมแก่หมู่คณะต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มาเยือนสวนโมกขพลารามได้รับดวงตาแห่งธรรมที่จะนำชีวิตไปสู่ความสะอาด สว่างและสงบได้ ซึ่งวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สวนโมกขพลารามจัดอยู่ในปัจจุบันมี

หลายวิธีการ เช่น การเผยแพร่ด้วยเอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ด้วยการจารึกสั่งสอน การเผยแพร่ทางวิทยุ กระจายเสียง การเผยแพร่โดยใช้ศิลปะ การพูด เป็นต้น

บทบาทของสวนโมกขพลารามภายหลังการจากไปของท่านพุทธทาสภิกขุ และ บทบาทในอนาคต ถึงแม้ชีวิตของท่านพุทธทาสภิกขุผู้ริเริ่มก่อตั้งสวนโมกขพลารามจะได้จากไปแล้ว แต่มรดกทางธรรมและปณิธานธรรมของท่านยังคงได้สืบสานต่อจวบจนปัจจุบันนี้ สวนโมกขพลาราม คือ มรดกชิ้นสำคัญที่ยังคงให้คนรุ่นหลังได้สืบสานเจตนารมณ์ต่อไป ในความหมายของรูป ธรรม สวนโมกขพลารามอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ และตามเหตุปัจจัยของผู้อยู่หลัง แต่ความหมายในเชิงนามธรรมแล้ว "สวนป่าอันเป็นกำลังแห่งความหลุดพ้นจากทุกข์" นี้จะไม่มีวันดับสูญและไม่จำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่ที่อำเภอไชยาเพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากสามารถจะเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในทุก ๆ ที่ เพราะธรรมะอันเป็นหลักการของความเป็นชุมชนสังฆะ เป็นสิ่งที่ไม่มีการตายและจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและสถานที่ เพราะเป็นกฎสูงสุดแห่งธรรมชาติ ซึ่งพระบรมศาสดาเป็นผู้ค้นพบผ่านกาลเวลานับพันปี ระบบของชุมชนสังฆะนี้จึงมิใช่มีอยู่เพียงที่สวนโมกขพลารามและมีใช้ธรรมะของชาวพุทธเท่านั้น หากเป็นธรรมะของมนุษยชาติที่จะคงคุณค่าอยู่เสมอไป ตราบเท่าที่มนุษย์เรายังมีความทุกข์และต้องการดับทุกข์นั้น

2.2 ความมีอยู่ของชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลาราม

จากการศึกษาชุมชนสังฆะและความเป็นชุมชน ผู้ศึกษาได้พบว่า สวนโมกขพลารามมีความเป็นชุมชนสังฆะ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 มิติ คือ

1. ความมีอยู่ของชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลารามในมิติเชิงพื้นที่

สวนโมกขพลาราม คือ การริเริ่มซึ่งสวนกระแสวัดตามแบบยุคสมัยใหม่ โดยปฏิเสธความใหญ่โตหรูหรา อลังการ อันมักสิ้นเปลืองและสูญเปล่า หันย้อนกลับไปหาต้นแบบดั้งเดิมของวัดในสมัยพุทธกาล คือ การอิงอาศัยอยู่กับธรรมชาติ โดยท่านพุทธทาสภิกขุจะกล่าวอยู่เสมอว่า พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานท่ามกลางธรรมชาติ วัดอันเป็นสถานที่สำคัญของพุทธศาสนาจึงควรใกล้ชิดหรืออยู่กับธรรมชาติ และให้ความเป็นธรรมชาติอบรมบ่มเพาะธรรมให้แก่ผู้อยู่อาศัย คือ พระภิกษุสามเณรรวมไปถึงคฤหัสถ์ที่เข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรมในวัด ดังนั้น สวนโมกขพลาราม จึงมีลักษณะโดดเด่น คือ เน้นความกลมกลืนกับธรรมชาติ

ในยุคแรกนั้น ที่อยู่อาศัยของพระภิกษุเป็นกุฏิกรรมฐานขนาดเล็กกระจายแทรกอยู่ในความสงบวิเวกของป่าเขาในเขตพื้นที่วัด 310 ไร่ สำหรับพื้นที่ส่วนกลาง เช่น โบสถ์ ได้จัดให้สร้างบนเขาพุทธทอง เป็นลานกว้าง มีฟ้าและร่มไม้เป็นหลังคา ต้นไม้เป็นผนังอุโบสถ ส่วนโรงฉัน ศาลาโรงธรรมและอื่น ๆ ก็สร้างขึ้นด้วยความเรียบง่าย มุ่งการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ แม้ในเวลาต่อมาก็ต้องมีการขยายสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับผู้คนหลากหลายที่สนใจมา

ศึกษาปฏิบัติธรรมมากขึ้นในแต่ละปี แต่สวนโมกขพลารามก็ยังคงพยายามรักษาไว้ซึ่งหลักการของความเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด เมื่อมีสิ่งปลูกสร้างอันใดในสวนโมกขพลารามจะต้องพยายามที่จะสอดคล้องความหมายในทางธรรมด้วยเสมอ ดังเช่น ธรรมนาถ ศาลาโรงธรรม (หรือศาลา นางงาม) ลานหินโค้ง สระนาฬิกา เป็นต้น เพื่อให้สวนโมกขพลารามมีบรรยากาศของสถานที่อันเอื้อตามความหมายที่ว่า "อารามอันเป็นกำลังแห่งการหลุดพ้นจากทุกข์"

2. ความเป็นชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลารามในมิติเชิงหน้าที่

ความมีอยู่ของชุมชนสังฆะ ในเชิงบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในสวนโมกขพลาราม เห็นได้จากวิถีการดำรงชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน วิถีชีวิตของการอยู่อาศัยและการทำงานในสวนโมกขพลาราม พระภิกษุสงฆ์สามเณรจะดำเนินไปตามแบบอย่างในพระธรรมวินัย อันเป็นอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนาและยึดท่านพุทธทาสเป็นแบบอย่าง ในส่วนของกิจวัตรประจำวัน จะเริ่มประมาณตีสี่ ด้วยการทำวัตรเช้าและนั่งสมาธิ ออกบิณฑบาต เมื่อฟ้าเริ่มสว่างฉันภัตตาหารเช้า เมื่อฉันภัตตาหารเสร็จก็จะแยกย้ายกันไปทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ป้ายมีสมาธิภาวนา ถึงเวลาเย็นมีทำวัตรสวดมนต์เย็น และต่อด้วยสมาธิภาวนา

การทำงานในสวนโมกขพลารามแต่ละยุคแต่ละช่วงจะแตกต่างกันไป ในช่วงของการก่อสร้างอาคารสถานที่สำคัญในสวนโมกขพลาราม พระภิกษุสามเณรจะทำงานร่วมกับชาวบ้าน พระภิกษุซึ่งมีฝีมือทางศิลปก็จะทำงานปั้น งานวาดรูป ช่วงต่อมาซึ่งมีงานเผยแผ่ธรรมเพิ่มมากขึ้นพระภิกษุสงฆ์จะแยกย้ายกันทำงานในโรงมหรสพทางวิญญาณ โรงปั้น ห้องสมุด เป็นต้น วิถีชีวิตและการทำงานในสวนโมกขพลาราม แม้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามเงื่อนไขและเหตุปัจจัยของยุคสมัยเพื่อความเหมาะสม แต่ยังคงหลักการสำคัญในการดำเนินชีวิต คือ "กินอยู่อย่างต่ำ มุ่งกระทำอย่างสูง" และ "การทำงานคือการปฏิบัติธรรม"

3. ความเป็นชุมชนสังฆะในมิติของชุมชนแห่งการเรียนรู้

กระบวนการทางปัญญาจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกระบวนการการเรียนรู้ที่ถูกต้อง พระพุทธศาสนาเน้นมากในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเริ่มต้นจากการได้ใกล้ชิดกับกัลยาณมิตรหรือสัตบุรุษ เมื่อใกล้ชิดก็ได้สดับฟังสิ่งที่ดีงาม จนเกิดโยนิโสมนสิการตามมา และนำไปสู่ธรรมมานุปฏิบัติหรือการปฏิบัติโดยสมควรแก่ธรรม ทั้งหมดมี 4 ขั้นตอน โดยเริ่มต้นด้วยได้ใกล้ชิดบุคคลที่ดีงาม แล้วเกิดสุตะคือการฟังรวมทั้งการอ่าน แล้วเกิดการคิดที่ถูกต้อง จากนั้นจึงนำไปสู่การปฏิบัติและเมื่อได้ปฏิบัติก็เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

กระบวนการเรียนรู้ที่สวนโมกขพลารามเน้นมากที่สุด คือ กระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของไตรสิกขา เป็นแนวทางของการศึกษาที่ผู้ศึกษาต้องลงมือประพฤติ ปฏิบัติ ฝึกอบรมที่เรียกว่า ไตรสิกขา กล่าวคือ ศีล เป็นการฝึกอบรม ประพฤติ ปฏิบัติ ที่ไม่เบียดเบียน

ตนเองและผู้อื่น สมภาติ เป็นวิธีการฝึกอบรมจิตใจให้มีความสงบมีลักษณะที่เป็นความบริสุทธิ์ สะอาดมั่นคงและพร้อมในการที่จะทำหน้าที่การงาน ส่วนปัญญา คือ การมีความรู้ความเข้าใจ เห็นแจ้งในความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง อีกแนวทางหนึ่ง คือ กระบวนการ เรียนรู้ตามหลักปฏิจตุสมุปบาท เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง ซึ่งกันและกัน ลักษณะของความสัมพันธ์แห่งการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง ซึ่งอาศัยกันและกันเกิดขึ้น มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับสูญไปที่ว่า “เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี” แนวทางปฏิจตุสมุปบาทนี้จะสอนให้มนุษย์รู้และเข้าใจเท่าทัน ต่อความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความหลงผิดและความรู้สึกความมีตัวตน

2.3 คุณลักษณะและองค์ประกอบชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลาราม จากการศึกษาพบว่า มีคุณลักษณะและองค์ประกอบที่สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา ลักษณะเด่นที่ปรากฏได้ชัด ได้แก่

1. มีการรวมกลุ่ม ลักษณะการรวมกลุ่มของพระสงฆ์ในสวนโมกขพลาราม มีแบบแผนระเบียบการปฏิบัติที่ชัดเจน สมาชิกที่จะเข้ากลุ่มแต่ละคนต้องแสดงความประสงค์จะเข้ากลุ่มและต้องผ่านพิธีอุปสมบท ซึ่งเป็นวิธีการพิจารณาคุณสมบัติของสมาชิกรูปแบบหนึ่ง พระภิกษุสงฆ์ที่รวมกันกลุ่มเป็นสังฆะ เมื่อบวชเข้ามาสู่กลุ่มของชุมชนสังฆะแล้ว จะต้องประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย คือ พระวินัย 227 ข้อ ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่คณะ และจะต้องศึกษาไตรสิกขา กล่าวคือ ศีล สมภาติ และปัญญา หลักพระธรรมวินัยในพระไตรปิฎก นับได้ว่าเป็นที่บรรจุไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ กติกา ทั้งเป็นข้อประพฤติปฏิบัติ และข้อห้ามของชุมชนสังฆะ ทั้งเป็นที่ก่อให้เกิดและทรงไว้ซึ่งชุมชนสังฆะ ในขณะเดียวกันชุมชนสังฆะนั้นเอง ก็ทำหน้าที่ศึกษาตามหลักของไตรสิกขา เพื่อที่จะรักษาพระธรรมวินัยและเพื่อจะสืบทอดอายุของพระศาสนาต่อไป

2. มีความเสมอภาคกันโดยศีล การปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรในสวนโมกขพลารามมีความเสมอภาคกันภายใต้ระเบียบแห่งพระธรรมวินัย มีความเท่าเทียมกันตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการทำกิจกรรมทุก ๆ อย่างมีหลักปฏิบัติเพื่อให้ผู้ถือปฏิบัติยึดเป็นแนวเดียวกัน สมาชิกมีระบบความสัมพันธ์กันแบบกัลยาณมิตร ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผู้มาก่อนคอยจะปฏิบัติเป็นตัวอย่างผู้มาทีหลัง สมาชิกในชุมชนสามารถตรวจสอบตนเองและหมู่สังฆะได้ โดยวิธีการปลงอาบัติและการอุโบสถกรรมหรือการลงอุโบสถในทุกกึ่งเดือนนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีความเสมอภาคกันโดยศีลและวินัย

3. มีอุดมการณ์ นอกเหนือจากอุดมการณ์ในทางพระพุทธศาสนา คือ เป้าหมายเพื่อให้บรรลุนิพพานธรรม อันเป็นอุดมธรรมสูงสุดหรือจุดหมายสูงสุดในทางศาสนา ในสวนโมกข

พลารามยังได้สืบสานต่ออุดมการณ์หรือปณิธานของท่านพุทธทาส 3 ประการ คือ พยายามเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน การทำความเข้าใจระหว่างศาสนาและการนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม นอกจากนี้ ยังมีอุดมคติในการประพฤติปฏิบัติว่า “กินข้าวจานแฉะ อาบน้ำในคู นอนในเล้าหมู เป็นอยู่อย่างทาส หรือ เป็นอยู่อย่างตายแล้ว” และ “การทำงานคือการปฏิบัติธรรม” เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชนสังฆะมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เพื่อฝึกฝนตนเอง และได้ทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาได้มากขึ้น

4. มีบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน หน้าที่หลักของสมาชิกของชุมชนสังฆะ คือ การฝึกหัดพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขาหรือคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความเห็นแจ้งตามความเป็นจริงและให้ได้บรรลุถึงธรรมขั้นใดขั้นหนึ่ง นอกจากนี้ บทบาทที่เด่นชัดของสวนโมกขพลาราม คือ บทบาทในด้านการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน ในสวนโมกขพลารามมีสื่อธรรมะมากมายทั้งสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ หรือว่าสื่อการสนทนาธรรมอื่น ๆ ทั้งที่เป็นธรรมชาติและสื่อสิ่งก่อสร้าง ซึ่งสามารถทำให้ผู้คนได้รับรสแห่งพระธรรมได้แท้จริง สมาชิกในชุมชนหรือพระสงฆ์เองก็ได้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้าที่ทรงมอบหน้าที่ให้พระสงฆ์ได้ว่า จงประกาศธรรมเพื่อประโยชน์ของมนุษย์จำนวนมาก ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของสมาชิกในชุมชนสังฆะ

3. บทบาทหน้าที่ของชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลารามต่อการพัฒนาสังคม

บทบาทหน้าที่ต่อการพัฒนาภายใน ชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลารามได้เริ่มจากการพัฒนาสมาชิกของชุมชนก่อน โดยการฝึกฝนอบรมตนเองทั้งในด้านวิถีการดำรงชีวิต ทั้งในด้านการประพฤติปฏิบัติ ในด้านทฤษฎีหรือการศึกษาให้สมาชิกเป็นผู้มีศักยภาพ มีคุณภาพ พร้อมกับเป็นผู้สามารถในการเป็นนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ดี ในการพัฒนาตนเองของสมาชิกสวนโมกขพลารามได้เน้นเรื่องการพัฒนาตามหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ให้แต่ละคนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังได้ให้ฝึกหัดพัฒนาในภาคการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้จริงตามที่ได้ศึกษามา

ในระดับสังคมสงฆ์เอง สวนโมกขพลารามได้เป็นต้นแบบของพัฒนาวัดหลายวัดในประเทศไทย ทั้งในด้านกระบวนการของระบบการเรียนรู้ ระเบียบการประพฤติปฏิบัติ การสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น หรือแม้กระทั่งการปลูกสร้างศาสนสถาน เป็นต้น วัดที่นำระบบการพัฒนาแบบชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลารามไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาศาสนสถาน เช่น วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี วัดปัญญาบันชาราม จังหวัดปทุมธานี เป็นต้น

บทบาทหน้าที่ต่อการพัฒนาสังคม สอนโมกขพลารามเป็นแหล่งศึกษาและปฏิบัติของผู้ใฝ่ใจในพระธรรม เห็นได้จากโครงการอบรมอานาปานสติภาวนาที่จัดขึ้นประจำทุกเดือน ซึ่งจะมีทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศ มีผู้สนใจได้เข้าร่วมอบรมเป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน และยังมีกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมระยะสั้น 1-2 วัน ทั้งที่เป็นนักเรียน นักศึกษาหรือผู้สนใจทั่วไปอีกด้วย ในด้านสื่อธรรมะคำสั่งสอนของสอนโมกขพลาราม โดยการนำของท่านพุทธทาสภิกขุได้เสนอแนวคิดการพัฒนาสังคมตามหลักของพระพุทธศาสนา ที่สำคัญได้แก่ แนวคิดเรื่อง “ธัมมิกสังคมนิยม” ซึ่งมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ คือ ถือประโยชน์ส่วนรวม การควบคุมตัวเองและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความเคารพนับถือและเมตตากรุณาต่อกัน หลักการแรกแสดงถึงเค้าโครงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทั้งหมด หลักการที่ 2 ควบคุมพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล และหลักการที่ 3 อธิบายถึงท่าทีที่เราพึงมีต่อชีวิตในทุกรูปแบบ นอกจากนี้ สอนโมกขพลารามได้ผลิตสื่อข้อธรรมะจากการค้นคว้าในพระไตรปิฎกมากมาย ทั้งในรูปวารสาร หนังสือ แอพบนัทีกเสียงและอื่นๆ เพื่อเป็นเสียงปลุกกระตุ้นให้ชาวพุทธตื่นจากหลับใหล ตื่นจากความไม่รู้มาสู่ความรู้ ตื่นจากความหลงมกมายมาสู่ความเข้าใจว่าพุทธที่แท้คืออะไร พระพุทธเจ้าสอนอะไร

บทบาทหน้าที่ต่อการพัฒนาพระพุทธศาสนา การเกิดขึ้นของสอนโมกขพลารามนับว่าเป็นการปฏิรูปวงการพุทธศาสนาในประเทศไทย ระเบียบและวิถีปฏิบัติของสอนโมกขพลารามทำให้ไม่สามารถแยกออกได้ว่า ธรรมยุติกนิกายหรือมหานิกาย วิธีการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ในสอนโมกขพลารามอยู่ในป่าเฝ้าศึกษาสังเกตธรรมะจากธรรมชาติ แต่เป็นฝ่ายมหานิกาย ทั้งนี้ก็ด้วยหมายว่าจะจำลองวิถีชีวิตให้คล้ายกับพุทธกาลมากที่สุด ในด้านพุทธธรรมคำสอนสอนโมกขพลารามโดยการนำของท่านพุทธทาส ได้ศึกษาค้นคว้าและตีแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจน ไม่ได้จำกัดแค่การศึกษาในแวดวงของเถรวาทเท่านั้น หากยังได้ขยายพรหมแดนแห่งความรู้ไปยังแวดวงมหายานด้วย โดยเฉพาะการศึกษานิกายเซ็น จนสามารถนำเอาคำสอนของพุทธศาสนานิกายเซ็นมาเป็นสื่อเพื่อนำผู้คนให้เข้าถึงหัวใจของพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีคำสอนมหายานฝ่ายวัชรยานที่รู้จักกันดี คือ ภาพยักษ์แสดงปัจจุสมุปบาท กล่าวได้ว่า สอนโมกขพลารามมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมพุทธศาสนาแบบเถรวาทและมหายานให้เข้ามาใกล้กันมากขึ้น อนึ่ง การเผยแผ่ของสอนโมกขพลารามยังข้ามพ้นพรหมแดนแห่งศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม ด้วยความเชื่อที่ว่า มนุษย์ทั้งหลายทุกศาสนาทุกภาษา คือ เพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น และหัวใจของศาสนาทุกศาสนาก็เหมือนกันหมด คือ ต้องการให้คนพ้นจากความทุกข์ ดังนั้น สอนโมกขพลารามจึงได้ทำบทบาทหน้าที่ของชุมชนสังฆะในการพัฒนาพระพุทธศาสนา โดยการศึกษาประพฤติปฏิบัติและเผยแผ่หลักธรรมคำสอนให้แก่มหาชน สมดังเจตนารมณ์ที่สอนโมกขพลารามได้ตั้งไว้ว่า ให้พุทธศาสนิกชนหรือศาสนิกแห่งศาสนาใดก็ตามเข้าถึง

ความหมายอันลึกซึ้งที่สุดแห่งศาสนาของตน ทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา และดึงเพื่อนมนุษย์ให้ออกมาเสียจากวัตถุนิยม

ข้อเสนอแนะ

1. ชุมชนสังฆะ เป็นรูปแบบการพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือกันระหว่างพระสงฆ์และพุทธบริษัท เพื่อให้เป็นชุมชนในอุดมคติตามแนวทางของพระพุทธศาสนา โดยมีหลักการ วิธีการ และจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ดังนั้น ในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาชุมชนสงฆ์ ควรยึดถือรูปแบบการพัฒนาชุมชนสังฆะที่ถูกต้องและสมบูรณ์แบบ ให้เป็นแบบอย่างในการพัฒนา ทั้งนี้ เพื่อเป็นพัฒนาคนในสังคมให้เป็นคนมีคุณภาพและศักยภาพอย่างสมบูรณ์
2. การพัฒนาในระดับชุมชนสงฆ์เองให้เป็นชุมชนสังฆะแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง ต้องอาศัยการรวมกลุ่มและความร่วมมือกันระหว่างชุมชนสังฆะด้วยกัน ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ภายในของสมาชิกในชุมชนตนเอง แล้วค่อยขยายเป็นเครือข่ายแห่งการพัฒนาเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในหมู่สงฆ์
3. การพัฒนาแบบชุมชนสังฆะ ไม่ใช่มีเฉพาะในสวนโมกขพลารามเท่านั้น เพราะรูปแบบของชุมชนสังฆะสามารถสร้างให้เกิดได้ในทุกสังคม และสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในระดับของชุมชนสงฆ์เองและระดับของชุมชนทั่วไป
4. ระบบชุมชนสังฆะเป็นต้นแบบของการพัฒนาสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งในระดับสังคมทั่วไปก็สามารถนำไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเองได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาลักษณะชุมชนสังฆะมีความหลากหลาย และมีหลายแห่ง ควรศึกษาในเชิงเปรียบเทียบบทบาทชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลารามกับชุมชนสังฆะในสถานที่แห่งอื่น
2. ควรศึกษาลักษณะของกระบวนการสื่อสารเผยแผ่พุทธธรรม และการประยุกต์ใช้พุทธธรรมของชุมชนสังฆะในสวนโมกขพลาราม